

ДО 150-РІЧЧЯ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО: КОРОТКИЙ ОГЛЯД ЖИТТЯ Й ПРАЦІ В США ТА КАНАДІ

Національний університет фізичного виховання та спорту
України

Анотація. У статті проаналізовано окремі причини поїздки Івана Боберського до Північної Америки. Встановлено особливості діяльності Боберського у США. З'ясовано особливості життя та праці Івана Боберського у Канаді. Здійснено короткий аналіз діяльності Івана Миколайовича Боберського в діаспорі.

Annotation. The article analyzes individual reasons for Ivan Boberskyi's trip to North America. The specifics of Bobersky's activities in the USA have been established. The peculiarities of the life and work of Ivan Bobersky in Canada have been clarified. A brief analysis of the activities of Ivan Mykolayovych Boberskyi in the diaspora was carried out.

Ключові слова: Іван Боберський, США, Канада, діаспора.

Актуальність теми дослідження. Цьогоріч вшановуємо ювілей – 150 років від Дня народження Івана Миколайовича Боберського. Постать Боберського феноменальна, унікальна, а його діяльність сповнена на правду розмаїттям: спорт, тіловиховання, руханка, Олімпійські ігри, державотворення, військова служба, виховання молоді, патріотизм, філологія, учительство, керівництво, благодійність, волонтерство, читання лекцій, видання книг, написання статей, участь у конгресах, ініціювання створення національних організацій тощо. І це ще не повний перелік зацікавлень Івана Боберського.

Діяльність Івана Боберського проявилась як в Україні так і за кордоном. Період його творчості в Україні вже зараз більше досліджений [7], а ось роки праці за

кордоном (США, Канада та Югославія, нині Словенія) залишаються маловідомими.

Мета дослідження – здійснити аналіз та з'ясувати особливості життя та діяльності Івана Боберського у США та Канаді.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, першоджерел та архівних фондів, описовий метод.

Результати досліджень. Перебування Івана Боберського у США та Канаді тривало понад 10 років. За цей час в його житті було всього (позитивне, негативне, злети, падіння, вшанування, цькування).

Ще до приїзду Івана Боберського в США про нього українська громада вже знала й була свідомою. Починаючи зі збірки коштів на викуп «Українського городу», тобто спортової площі «Сокола-Батька» у Львові, яку започаткував Боберський [4]. Потім в українських часописах США висвітлювали величаві сокольські події 1911 та 1914 років, а також діяльність «Сокола-Батька».

Вже напередодні прибуття Боберського до США, у 1917 році у Нью-Йорку накладом «Січового Базару» було видано книгу «Рухові забави і гри», яку зладив Іван Боберський учитель руханки. Як зазначалось на титульній сторінці це було «третє справлене видання» із закликом про те, що «рухові гри дають нам воздух, сонце, рух, сьміх, злуку і завзяте». Ціна 30 центів. Про видання книги регулярно сповіщав своїх читачів часопис «Свобода» у 1919, 1920 роках.

Цікаво те, що окрема місія ЗУНР до США й Канади мала свій склад та план дій. Отже, Іван Боберський, який був заступником голови місії, мав чимало обов'язків та справ для полагодження на теренах обох країн. Але виявляється, що в США Боберський перебував декілька місяців (з червня по листопад 1920 року), а в Канаді понад десять років! Тобто, місія Боберського насправду була спрямована здебільшого на українську еміграцію в Канаді, на відміну від інших членів місії. Це опосередковано підтверджує Альманах Українського Народного Союзу на 1936 рік. В ньому зазначається: «21. червня 1920 р. в

переїзді в Канаду прибув проф. Іван Боберський з викладами про воєнні події» [1, с. 630]. Читаємо «в переїзді в Канаду». Таким чином, шлях Івана Боберського від початку пролягав до Канади через США. Водночас це ніяким чином не применшує значення Боберського у США навіть у такий короткий час перебування. Він за ці декілька місяців зробив багато для досягнення цілей місії.

Більше того, у США простежуються родинні традиції Боберських. Тут я мушу трошки детальніше про це розповісти. Хоч інформації не багато, але вона надзвичайно цікава.

По-перше, у часопису «Свобода» за 1925 рік вміщено Золоту Книгу ювілейної кампанії Українського Народного Союзу, в якій зазначено найактивніших членів організаторів. Серед активу була Розалія Боберська. Ось, що про неї повідомлялось: «Тим успіхом є зорганізованне Сестринцтва св. Анни, відділ 333 У.Н.Союзу, в Бервік, Па. Організаторкою того Сестрицтва є пані Розалія Боберська, братова професора Івана Боберського, орг. Українських Соколів у Львові, заходом котрої 50 свідомих Українок в Бервік, Па., покинули чужу собі організацію а заснували своєрідне сестрицтво дня 25 квітня 1925 р» [3, с. 3].

Ким є пані Розалія Івану Боберському? Варіант перший – дружина брата Івана Боберського. Варіант другий – двоюрідна сестра Івана Боберського.

По-друге, знову ж таки у часопису «Свобода» за 1988 рік у статті «Американському НТШ – 40 років» Ярослав Падох писав таке: «Перед роками відвідуючи пенсильванійську громаду автор цих рядків побачив в гаражі розвішані знімки з перших часів сокільського життя у Львові, зокрема афішки сокільського великого здвигу в 1914 року, й між ними знімки їх в сокільському одязі батька українського сокільства та спорту Івана Боберського. На його заввагу, що такі цінні речі повинні бути в музеї, чи архіві, а не у відкритому гаражі, господар дому, рідний брат Боберського, обіцяв переслати знімки, мовляв, їх треба відновити. Очевидно, світлини пропали, мабуть, того самого дня, як господар упокоївся в Бозі» [5, с. 2]. Ось так твердження автора статті – рідний брат Івана

Боберського жив у США!!! Коли ж проаналізуєш найближчий родовід Івана Боберського, то дізнаємося про те, що жоден рідний брат не міг жити фізично у США. Можливо тут мова йде про двоюрідного брата?

Тепер перейдемо до практичної діяльності Івана Боберського у США. Отже, прибувши до США 21 червня 1920 року він одразу розпочав активну діяльність щоб виконати ціль місії. Вже у липневому 85 числі «Свободи» Іван Боберський помістив заклик «До всіх!». Цитую: «Отсим маю честь повідомити українську суспільність в Америці, що наміряю уладити ряд відчитів. З Європи привіз я плити до світляних образів (діапозитиви), які представляють боротьбу українського народу в Галичині і на Україні за державну самостійність. Се є війскові карти, що представляють, якими шляхами виступали наші війська, а якими ішли ворожі армії; знимки горючих сіл і міст; світлини з боротьби о Львів; знимки Києва, Каменця, Станиславова і інших українських міст, пороблені з літаків; світлини виселенців, засланих, могил, трупів, повішених. Зазначую, що відчит є безсторонним описом важних, для кожного цікавих подій. Світляні образи, які становлять підставу до моїх відчитів, збирала «Артистична Горстка» під моїм проводом яко референта «Писменничого Відділу» в «Центральній Управі У. С. С», а опісля в галицькому «Війсковому Секретаріаті». Загалом, зібрано за час 1914-1919 понад 6,500 світлин. З огляду на перепони в дорозі привіз я зі собою лише кількасот знімок. Відчит з представленням 150 світляних образів потриває дві години. На відчит потрібна саля, яка має прилад до показування світляних образів зі сильною електричною струєю. Українські громади, товариства, кружки, організації в Америці, що хотіли би у себе перевести відчит, зволять повідомити мене про се листовно, а я подам близші пояснення» [2, с. 1]. Зголошення та запити в цій актуальній для України справи Іван Боберський просив надсилати на адресу: IVAN BOBERSKY, 52 EAST 7TH STREET, NEW YORK, N. Y.

Виступи Івана Боберського у США: 21 липня, Нью-Йорк, 4 серпня, Ньюарк, 14 серпня (День народження

Івана Боберського!), Нью-Йорк – тема «Події послідних 7 літ на Україні».

Після не тривалого перебування у США Іван Боберський вирушив у листопаді 1920 року до Канади. У цій країні Боберський жив та працював понад десять років й повертався навіть після того як переїхав до Югославії і навіть тоді коли місія ЗУНР була завершена.

Після тривалої перерви Іван Боберський знову приїхав до США у 1931 року і знову на досить короткий час й вирушив до Канади.

Приїхавши до Канади у листопаді 1920 року, зокрема до Вінніпегу, Іван Боберський одразу розпочав активну державницьку та просвітницьку діяльність. Часопис «Свобода» у грудневому номері сповіщав, про те що професор Іван Боберський виступив у Вінніпезі, Саскетуні, Едмонтоні, а потім у програмі всі українські поселення Альберти, Саскачевану, Манітоби тощо.

Перші реакції газет та слухачів були вражаючими. Канадська газета писала таке: «Образки знаменито показали боротьбу Українців і нинішнє положеннє України. Бачилось величаві українські церкви в їх окремім стилю; загальний вигляд Львова з визначнішими українськими будинками; деякі інші міста в Східній Галичині; мапи України і карти військових операцій та нинішнє знищеннє України. Бритійська публіка мала тут першу нагоду бачити виразні образи з України; український народ в його народнім одязі; села із солом'яними стріхами; форму їх церков; незвичайні могили, де сотки борців з минувших і нинішніх днів знайшли послідний спочинок...» [6, с. 2].

Один читач писав наступне: «Се дуже піднесе настрої нашого народу. Се оживить його і виведе з байдужности тих, що вже стали до всього байдужними. Я сам, ніби хвилю життя пережив тепер далеко на рідній землі» [6, с. 2].

Інший читач писав таке: «В нас до приїзду проф. Боберського ставились досить байдужно. Були й такі, що пійшли би були на відчит, як би їм був хто заплатив. Однакож хто був, то дуже вдоволений, а хто не був, то

тепер жалує, але вже запізно і тільки мусить вдоволятися тим, що почує від других» [6, с. 2].

Таким чином ми бачимо, що місія Івана Боберського була надзвичайно важливою для пробудження національної свідомості. Упродовж десяти років Іван Боберський стверджував українські традиції в Канаді. За життя Іван Боберський відвідав Канаду ще один раз у 1937 році.

Висновок. Постать Івана Боберського настільки яскрава, що ми згадуємо його у часі 150-річного ювілею. По собі він залишив чимало спадщини спортової, патріотичної, тіловиховної, сокільської, військової, наукової, літературної, яка сьогодні викликає зацікавлення та захоплення у широких верствах населення.

Навіть після смерті Івана Боберського неодноразово згадували та вшановували у США та Канаді. Часопис «Екран» (Чикаго, США) передрукував повідомлення з часопису «Шлях Перемоги» (Мюнхен, Німеччина), який у 1973 році писав наступне: «В цьому році припадає 100-річчя народин визначного українського вчителя руханки, педагога і заслуженого організатора сокільсько-військового руху, автора словника і підручника фізичного виховання, голови Сокола-Батька від 1908-1914 року, члена Бойової Управи, члена Секретаріату Військових Справ ЗУНР – Івана Боберського».

У 1974 році у США та Канаді відбулося декілька заходів для вшанування ювілянта. Зокрема, у Чикаго 3 березня відбулася третя зустріч Бойків в пошану 100-річчя професора Івана Боберського. Перша частина програми свята присвячена власне ювілею Боберського. У Канаді цього року був утворений відділ 475 УНС при спортовому товаристві «Україна» (Монреаль), який отримав ім'я Івана Боберського.

Список літератури.

1. Громади і відділи. *Пропамятна книга видана з нагоди сороклітнього ювілею Українського Народного Союзу* / Зредагував Д-р Лука Мишуга. Джерзі Сіті, Нью

Джерзі: Накладом Українського Народного Союзу, 1936. С. 529–748.

2. До всіх! Свобода. – 1920. – Ч. 085. – С. 1.

3. Золота книга Ювілейної кампанії У. Н. Союзу. Свобода. – 1925, - Ч. 262. - С. 3.

4. Лях-Породько Олексій. Як українська діаспора США та Канади збирала кошти на викуп «Українського Городу» (Площі «Сокола-Батька»). Режим доступу: <https://photo-lviv.in.ua/yak-ukrajinska-diaspora-ssha-ta-kanady-zbyrala-koshty-na-vyкуп-ukrajinsko-horodu-ploschi-sokola-batka/>

5. Падох Ярослав. Американському НТШ – 40 років. Свобода. – 1988. – Ч. 093. – С. 2, 4.

6. Проф. Іван Боберський в Канаді. Свобода. – 1920. – Ч. 157. – С. 2.

7. Сова А. Тимчак Я. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції / Андрій Сова, Ярослав Тимчак; за наук. ред. Євгена Приступи. – Львів : ЛДУФК ; Априорі, 2017. – 232 с.

Тетяна Мицкан <http://orcid.org/0000-0002-4164-2961>

МОТИВАЦІЯ – ШЛЯХ ДО УСПІХУ В СПОРТІ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Актуальність. Дослідження мотивації навчальної діяльності взагалі і у спорті зокрема є одним з найважливіших напрямків фундаментальної психологічної проблеми мотивації діяльності і поведінки людини [1, 9, 10, 15]. Дана проблема є, як відомо, не тільки базисною для психологічної науки, але має і міждисциплінарний характер, так як вона досліджується в різних сферах і напрямках суспільної діяльності, в тому числі в спорті, а її предмет – мотивація пронизує всі сторони і аспекти поведінки і діяльності, має вирішальне значення в їх